

Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@intermin.fi
sari.mustila@intermin.fi

15.12.2017

Lausuntopyyntöne 2.11.2017 SMDno-2016-1495,

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

**Alusvakuutuksia koskevia näkökohtia huomioitavaksi
palosuojelurahastolain muutoksesta**

Försäkringsaktiebolaget Alandia lausuu vain palosuojelurahastolakiin ehdotettavista muutoksista siltä osin kuin ne koskevat palosuojelumaksun suorittamisvelvollisuutta.

Försäkringsaktiebolaget Alandia pitää tärkeänä, että pelastuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisen valmistelussa kiinnitetään huomiota palosuojelumaksun suorittamisvelvollisuuteen koskien alusvakuutuksia yleensä, mutta erityisesti kansainvälisillä alueilla liikkuvien kauppa-alusten vakuutuksia.

Lain säännösten sanamuodon tulisi olla johdonmukaisessa suhteessa sääntelyn tarkoitukseen ja vakuutusalan käytäntöön sekä poistaa tulkinnanvaraisuus siitä, koskeeko vakuutuksenantajan suoritusvelvollisuus ylipäänsä alusvakuutuksia.

Alusvakuutuksilla tarkoitetaan esimerkiksi kauppa-alusten kaskovakuutuksia liitännäisvakuutuksineen. Nämä vakuutukset luetaan kuuluviksi merivakuutuksiin, jotka muodostavat oman erityisen vakuutuslajinsa, joka poikkeaa monilta osin kotimaisesta omaisuus- ja palovakuuttamisesta.

Försäkringsaktiebolaget Alandia (Alandia Marine) on tarjonnut merivakuutuksia varustamoille perustamisestaan lähtien ja on tänä päivänä Suomen johtava alusvakuuttaja noin 60 prosentin markkinaosuudellaan.

Lain mukainen nykytila ja lain tarkoitus sekä vakuutusallalla sovellettava käytäntö

Voimassa olevan palosuojelurahastolain (306/2003) 1 §:ssä säädetyn lain tarkoituksen mukaan palosuojelumaksua suoritetaan tulipalojen ehkäisemiseksi ja pelastustoiminnan edistämiseksi. Palosuojelurahasto voi tarkoituksensa mukaisesti myöntää avustuksia pelastusalan toimijoille, joiden joukkoon

ehdotetaan lakiesitysluonnoksessa lisättäväksi maakuntauudistuksesta johtuen uusia kansallisia toimijoita.

Lain tarkoitus ja siinä sekä valtioneuvoston asetuksessa säännelty Palosuojelurahastosta avustettavien kohteiden joukko on näin ollen selkeästi kansallinen. Nykylain 1 §:ssä säädetään maksuvelvollisuuden perusteeksi vakuutus sopimuksen vakuutuskohteen maantieteellinen sijainti Suomessa. Lainkohdan mukaan velvollisuus suorittaa palosuojelumaksu koskee Suomessa olevaa palovakuutettua kiinteää ja irtainta omaisuutta.

Lain nojalla maksettavan palosuojelumaksun Suomeen sidottu maantieteellinen luonne ilmenee myös 2 §:n säännöksestä, jonka perusteella maksuvelvollinen on jokainen, joka harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa. Pykälän 3 momentin mukaan ulkomaisella vakuutusyhtiöllä on oltava Suomessa asiamies palosuojelumaksun suorittamista varten. Näihin säännöksiin ei sisäministeriön HE-luonnoksessa esitetä muutoksia.

Voimassa olevan lain soveltamisalaa koskevat säännökset jättävät tulkinnanvaraiseksi, lukeutuvatko maksuperusteeseen sellaiset suomalaisen vakuutusliikkeen harjoittajan vakuutus sopimukset, joilla vakuutetaan kauppa-aluksia tai erityisesti ulkomaanliikenteeseen pääasiallisesti käytettäviä meri- tai ilma-alus tai muu liikkuva kuljetuskalusto.

Tästä on aiheuttanut alalla keskustelua, joka ilmeisimmin on myös johtanut virheellisiin kannanottoihin tahoilta, joille merivakuutukset ja tässä tapauksessa erityisesti alusvakuutukset eivät ole ehkä niin tuttuja.

Merivakuutusalan vakiintuneen käytännön mukaan lähtökohta on ollut, että alusvakuutuksista ei suoriteta palosuojelumaksua, koska kysymyksessä ei pääasiallisesti ole 1) Suomessa oleva omaisuus ja 2) kysymyksessä ei ole palovakuutus, vaan alusvakuutus ("Hull & Machinery" = kaskovakuutus).

Kauppa-alusten vakuutusten rakenne ja korvauskäytäntö kansainvälisessä liiketoimintaympäristössä

Merivakuutukset ja erityisesti kauppa-alusten vakuutukset poikkeavat rakenteeltaan ja riskiperusteiltaan Suomessa olevaa kiinteää ja irtainta omaisuutta koskevista vakuutuksista vakuutus suojan kattavuuden ja käytön sekä näin ollen myös vakuutusmaksun laskemisen osalta.

Alusvakuutus sopimuksissa ei erikseen ositeta palovakuutusturvaa ja sen osuutta vakuutusmaksusta, vaan kysymyksessä on pääsääntöisesti kaskovakuutus, jolla myönnetään ns. all risks -suoja, joka useimmiten kattaa myös tulipalon riskinä.

Vakuutusmaksu alusvakuutuksessa määräytyy kokonaisharkinnan perusteella, eikä vakuutusmaksua pääsääntöisesti ositeta kullekin riskille erikseen. Tämä

tekisi vakuutusmaksun paloriskiä vastaavan osuuden määrittämisestä erittäin suuritöisen ja luonteeltaan ainoastaan teoreettisen laskutoimituksen erityisesti kansainvälisessä liikenteessä olevia kauppa-aluksia vakuuttavalle vakuutusenantajalle. Kustannukset tästä siirtyisivät luonnollisesti varustamoille, mikä ei varmastikaan ole suomalaiselle kauppa-laivastolle eduksi.

Vaarana on myös, että kaikkia Suomessa toimivia ulkomaalaisia merivakuuttajia ei saataisi tämän lain soveltamisalanpiiriin, mistä saattaa seurata vääristynyttä kilpailua muutoinkin suhdanneherkällä alalla.

Mikäli aluksella sattuu tulipalo Suomen ulkopuolella toisen valtion aluevesillä tai kansainvälisillä vesillä, sitä torjuttaisiin haveripaikkaa lähimpänä olevan torjuntakaluston avulla. Försäkringsaktiebolag Alandian kaskovahinkopalvelun mukaan ylivoimaisesti suurin osa alushavereista, joihin ei useinkaan edes liity tulipaloa, aiheutuu muualla kuin Suomessa tai Suomen aluevesillä.

Toisin sanoen, tällöin ei haverin pelastustöissä käytetä suomalaisia pelastusalan toimijoita, mikä seikka tulee myös huomioida palosuojelurahastolain tarkoitusta ja lain säännöksistä seuraavia veloitteita pohdittaessa sekä lain muutosehdotuksia harkittaessa.

Sääntelyn johdonmukaistaminen ja yhtenäistäminen vakuutusmaksuveroa koskevan sääntelyn ja oikeuskäytännön kanssa

Försäkringsaktiebolaget Alandian näkemyksen mukaan olisi toivottavaa, että palosuojelurahastolain muutoksessa huomioitaisiin nykyisin tulkintaepäselvyys ja suljettaisiin merivakuutukset tai erityisesti alusvakuutukset kokonaan pois lain soveltamisalasta.

Mikäli tämän ei katsota vastaavan lain perimmäistä tarkoitusta, tulisi Försäkringsaktiebolag Alandian näkemyksen mukaan seuraavaksi selvittää mahdollisuuksia sulkea sellaiset pääasiallisesti ulkomaanliikenteeseen käytettävät meri- ja ilma-alusvakuutukset pois lain soveltamisalasta.

Eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta veroista annettu laki (664/1966) on palosuojelurahastolakia vastaavasti soveltamisalaltaan kansallinen laki, ja sen 1 §:n 2 momentissa säädetään ulkomaanliikenteeseen pääasiallisesti käytettävän meri- tai ilma-aluksen tahi muun liikkuvan kuljetuskaluston vakuutus sopimus veron maksuvelvollisuudesta vapaaksi.

Ulkomaanliikenteeseen käyttämisen pääasiallisuuden on vahvistettu hiljattain Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisulla KHO:2016:67 tarkoittavan alle 50 prosentin käyttöä kotimaan liikenteeseen kaikkien vakuutus sopimusten kohteena olevien alusten ja eri kuukausien osalta.

Huolimatta siitä, että myös edellä viitattu laki (664/1966) aiheuttaa käytännössä aika ajoin tulkintavaikeuksia, tulisi viime kädessä vastaavanlaisen rajoitussäännöksen ottamista lakiin harkita ulkomaanliikenteeseen pääasiallisesti käytettävän meri- tai ilma-aluksen tahi muun liikkuvan kuljetuskaluston vakuutus sopimuksen osalta.

Ystävällisin terveisin

Försäkringsaktiebolaget Alandia

Laati:

Tarja Bergvall

merioikeusjuristi

Puhelin: 018 29 000

Matkapuhelin: 040 548 97 48

Sähköposti: tarja.bergvall@alandia.com